

ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

2013

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΝΕΒΣΕΧΙΡΑΙΟΓΛΟΥ

Περίληψη: Η οικονομική κρίση στις μέρες μας διαχέεται σταδιακά στην Ευρωζώνη, καθώς όλο και περισσότερα κράτη-μέλη, ακόμα και εκείνα με εξαιρετική ανάπτυξη τα προηγούμενα χρόνια, αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και αυξανόμενη αστάθεια που κανείς δεν είχε προβλέψει. Σε αυτό το κλίμα η Κύπρος, ένα μικρό κράτος στην Ανατ. Μεσόγειο και ένα βασικό παράδειγμα της παραπάνω κατάστασης, επρόκειτο να βιώσει μια καθοριστική εκλογική διαδικασία για να ανακηρύξει τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αφού έληξε η πενταετής θητεία του προηγούμενου προέδρου.

Λέξεις-Κλειδιά: Κύπρος, εκλογές, μνημόνιο, πακέτο διάσωσης, Eurogroup, Αναστασιάδης, Μαλάς, Λιλλήκας, ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ, ΚΟΠ, Διεθνής Τύπος (*Πολίτης, Φιλελεύθερος, Το Βήμα, Η Καθημερινή, Τα Νέα, NYT, Der Spiegel*)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

Εισαγωγή

- 1) *Ο πρώτος γύρος*
 - 2) *Ο δεύτερος γύρος*
 - 3) *Πρώτες εντυπώσεις και προσδοκίες*
 - 4) *Παίρνοντας τη δύσκολη οδό – η διάσωση της Κύπρου*
- Συμπέρασμα*

*

Εισαγωγή

Οι κυπριακές προεδρικές εκλογές του 2013 και το αποτέλεσμά τους αποτέλεσαν γεγονός μείζονος σημασίας στην ΕΕ, ενώ πολλά άλλα κράτη ανά τον κόσμο έδειξαν ενδιαφέρον στην έκβαση της διαδικασίας. Σε άλλους καιρούς, τόση προσοχή θα ήταν ανήκουστη, ωστόσο έχουμε μάθει τελευταία με τον δύσκολο τρόπο ότι ακόμα και ένα μικρό τμήμα του οικοδομήματος της παγκόσμιας οικονομίας μπορεί να διαλύσει τα υπόλοιπα μεγαλύτερα και ισχυρότερα τμήματα, αν δεν υποστηριχθεί. Για αυτόν τον λόγο μεγάλο μέρος του διεθνούς τύπου, μέχρι και τις ΗΠΑ, παρακολούθησε και εξέτασε προσεκτικά τις εκλογές. Για τον τοπικό τύπο, δηλαδή τις κυπριακές και ελληνικές εφημερίδες, η εκλογική διαδικασία είχε ακόμα μεγαλύτερη σημασία, όχι μόνο σε οικονομικό αλλά κυρίως σε πολιτικό επίπεδο.

Το 1974 η Κύπρος υπέστη μια βίαια εισβολή από την Τουρκία, που κατέλαβε το βόρειο τμήμα του νησιού, κόβοντάς το ουσιαστικά στα δύο και εμποδίζοντας την επικοινωνία μεταξύ των δύο περιοχών. Πολλοί Κύπριοι έχασαν δικούς τους και υπάρχουντα κατά την εισβολή, ενώ η Ελλάδα, καθώς τελούσε τότε υπό στρατιωτική χούντα, δεν ήταν σε θέση να βοηθήσει. Μέχρι σήμερα αυτό το θέμα δεν έχει επιλυθεί σε οποιοδήποτε επίπεδο. Από τη μία έχουμε την Κυπριακή Δημοκρατία στο νότιο τμήμα του νησιού, που περιλαμβάνει τον ελληνοκυπριακό πληθυσμό και είναι σήμερα μέλος της ΕΕ και διεθνώς αποδεκτή ως κρατική οντότητα, και από την άλλη υπάρχει το βόρειο τμήμα, που ακόμα ανήκει στην Τουρκία, αν και υπάρχει θέληση να αναγνωριστεί ως καθαυτό κράτος, όπου κατοικούν οι Τουρκοκύπριοι. Η αδυναμία

επίτευξης συμφωνίας επί του θέματος έγκειται σε πολλούς λόγους, μεταξύ των οποίων είναι οι συνεχώς τεταμένες σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας, η άρνηση της Τουρκίας να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία (μόλις πριν λίγες μέρες η τουρκική πλευρά αναφέρθηκε στο νέο πρόεδρο ως «ηγέτη κοινότητας»), καθώς και ο εθνικισμός που είναι πάντα τουλάχιστον εν μέρει παρών στην Κύπρο. Αυτοί και άλλοι παράγοντες οδήγησαν στην απόρριψη του Σχεδίου Ανάν το 2004 με δημοψήφισμα και στις δύο πλευρές, που αφορούσε στην ενοποίηση του νησιού ως ομοσπονδία. Από το 1974, αυτό το μείζον πολιτικό θέμα είχε παραμείνει σταθερά στο επίκεντρο κάθε εκλογικής διαδικασίας, επηρεάζοντας ριζικά τα αποτελέσματα. Τουλάχιστον μέχρι σήμερα.

Διότι ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των εκλογών του 2013 ήταν ότι το Κυπριακό ζήτημα για πρώτη φορά δεν ήταν το κύριο θέμα στο οποίο οι Κύπριοι πολίτες θα βάσιζαν τις αποφάσεις τους. Ο κίνδυνος της επικείμενης χρεοκοπίας αν δεν λαμβανόταν οικονομική βοήθεια από την Ευρωζώνη ήταν αρκετός για να μετατοπίσει το ενδιαφέρον των Κυπρίων από τα εθνικά θέματα στην οικονομική πολιτική. Όπως επεσήμανε η ελληνική εφημερίδα *Καθημερινή* σ' ένα σχετικό άρθρο: «Η συρρίκνωση της άλλοτε ανθούσας οικονομίας έθεσε το Κυπριακό σε δεύτερη μοίρα».¹ Η εφημερίδα *Τα Νέα* έδειξε αυτή την αλλαγή με αριθμούς: «Την ώρα που η πλειονότητα της κοινωνίας τάσσεται υπέρ του Μνημονίου, το 70% δηλώνει ότι την ψήφο του θα καθορίσει η οικονομία, ενώ το 48% θα ψηφίσει με γνώμονα τις θέσεις για το Κυπριακό».² Δεν ήταν ζήτημα ικανότητας του Προέδρου να διαπραγματευτεί για το εθνικό θέμα. Αφορούσε στην ικανότητά του να αντιμετωπίσει τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις και την ΕΕ και να πετύχει τους καλύτερους δυνατούς όρους για το μνημόνιο που θα ακολουθούσε. Αποτελεί ακόμα μεγάλη έκπληξη το ότι στο τέλος οι πολίτες ψήφισαν τον υποψήφιο που σίγουρα θα υπάκουε περισσότερο στις αποφάσεις του μνημονίου από ό,τι οι άλλοι, κάτι που δεν είχαμε ξαναδεί και ίσως ποτέ να μην ξαναδούμε. Οι παράγοντες που πιθανώς οδήγησαν σ' αυτό το αποτέλεσμα θα εξεταστούν λεπτομερέστερα παρακάτω.

Ενότητα Ι: Ο πρώτος γύρος

Σύμφωνα με το πολίτευμα της Κύπρου (προεδρική δημοκρατία) οι προεδρικές εκλογές διενεργούνται κάθε πέντε χρόνια σε έναν ή δύο γύρους ψηφοφορίας. Στον πρώτο γύρο συμμετέχουν όλοι οι υποψήφιοι. Αν ο πρώτος υποψήφιος κερδίσει το 50% των ψήφων συν μία εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αν αυτό δεν συμβεί, οι δύο υποψήφιοι με τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων έρχονται αντιμέτωποι σ' έναν δεύτερο γύρο εκλογών. Μετά την ολοκλήρωση του δεύτερου εκλογικού γύρου ο υποψήφιος με το υψηλότερο ποσοστό ανακηρύσσεται νικητής και ο νέος Πρόεδρος.

Ο πρώτος γύρος επρόκειτο να λάβει χώρα τη 17η Φεβρουαρίου. Αν και όλα τα κόμματα είχαν πολύ ενεργό ρόλο στις εκλογές, μόνο μερικά από αυτά προώθησαν δικούς τους κομματικούς υποψήφιους. Ο ΔΗΣΥ, νευραλγικό κόμμα της κεντροδεξιάς, συμμετείχε με τον Νίκο Αναστασιάδη, τον αρχηγό του κόμματος και μια από τις πιο γνωστές πολιτικές μορφές στην Κύπρο. Το ΑΚΕΛ, το κόμμα του προηγούμενου προέδρου Δημήτρη Χριστόφια και τοπικό κομμουνιστικό κόμμα, δεν είχε υποψήφιο από το εσωτερικό του. Όπως αναφέρθηκε στην ελληνική εφημερίδα *Τα Νέα*, «Οι κακές γλώσσες λένε ότι το κόμμα του Δημήτρη Χριστόφια δεν επέλεξε έναν αμιγώς κομματικό υποψήφιο (όπως για παράδειγμα ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού) για να μην χρεωθεί την αναμενόμενη ήττα».³ Αυτός ήταν ίσως ο λόγος που το ΑΚΕΛ αποφάσισε να δώσει ψήφο εμπιστοσύνης στον Σταύρο Μαλά, ένα σχετικά νέο πρόσωπο στην πολιτική σκηνή της Κύπρου, αν και είχε υπάρξει παλιότερα Υπουργός Υγείας για περίπου έναν χρόνο. Ένας άλλος υποψήφιος που συζητήθηκε πολύ ήταν ο Γιώργος Λιλλήκας, ένας έμπειρος πολιτικός που είχε υπάρξει παλιότερα Υπουργός Εξωτερικών.

Ο Αναστασιάδης στα 66 του χρόνια είχε κάνει μια πολυδιάστατη πολιτική σταδιοδρομία, έχοντας μετακινηθεί από την δεξιά του εθνικισμού προς την ήπια προσέγγιση της κεντροδεξιάς στο πέρασμα των ετών. Η υποστήριξή του του Σχεδίου Ανάν το 2004, το οποίο θεωρήθηκε υπερβολικά αντι-εθνικό, αποτέλεσε μείζονα απόδειξη αυτής της αλλαγής στάσης. Η δημοτικότητά του υπέφερε απίστευτα λόγω εκείνης της απόφασης, με αποτέλεσμα να θεωρηθεί ευκολόπιστος και ότι αποφεύγει τη σύγκρουση. Μολαταύτα, μπόρεσε να επανακτήσει τη δημοτικότητά του σταδιακά, μέχρι τις εκλογές του 2013. Από την αρχή της προεκλογικής περιόδου αποτέλεσε το φαβορί για τη θέση, καθώς του αποδίδονταν περίπου 43% των ψήφων σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν την εβδομάδα πριν τις εκλογές. Αυτά τα αποτελέσματα έκαναν πολλούς δημοσιογράφους να πιστεύουν ότι ο Αναστασιάδης θα εκλεγόταν σ' έναν γύρο, και ορισμένοι ήταν αρκετά ευχαριστημένοι για αυτό. Στο αντίστοιχο άρθρο στην ελληνική εφημερίδα

¹ Κρίσιμες εκλογές με φόντο την οικονομία, του Γιάννη Αντωνίου, *Η Καθημερινή*, 17 Φεβρουαρίου 2013, Πρόσβαση 17/03/13

² Η Κύπρος ψηφίζει για το Μνημόνιο, της Αριστοτελίας Πελώνη, *Τα Νέα*, 16 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

³ Ένας «λύκος» για το μνημόνιο, της Αριστοτελίας Πελώνη, *Τα Νέα*, 18 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

Το Βήμα, ο δημοσιογράφος τόνισε το εξής: «...το ευτυχέστερο σενάριο για την Κύπρο είναι η εκλογή [του Αναστασιάδη] από τον πρώτο γύρο. Για δυο κυρίως μείζονα διακυβεύματα, συγκεκριμένα την οικονομία και το κυπριακό, μια ψυχρή πολιτική εκτίμηση δείχνει τον Αναστασιάδη ως τον ηγέτη που έχει το κόκαλο όσο και την κοινωνική στήριξη να πάρει τις κρίσιμες αποφάσεις που χρειάζεται ο τόπος και να σταθεί να τις υλοποιήσει».⁴ Ο ίδιος ο Αναστασιάδης ήταν της ίδιας γνώμης και κατ' επανάληψη στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ζήτησε από τον λαό να τον στηρίξει για να εξοικονομηθεί πολύτιμος χρόνος για το έθνος. Αναφορικά με το μνημόνιο, ο ηγέτης του ΔΗΣΥ υποσχέθηκε να ελαφρύνει τα βάρη των κατώτερων στρωμάτων του πληθυσμού και να διορθώσει τα ατοπήματα που διέπραξε η προηγούμενη αριστερή κυβέρνηση στην οικονομία και τη διοίκηση.

Σ' αυτήν την περίπτωση φαίνεται ότι το να κατηγορείς την παλιά κυβέρνηση δεν αποτελεί τόσο επιθετική προεκλογική τακτική, όσο μια απλή δήλωση μιας πραγματικότητας. Ένα προφανές παράδειγμα είναι οι υπόνοιες για υπηρεσίες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που προσέφερε το κυπριακό τραπεζικό σύστημα σε «Ρώσους ολιγάρχες». Αν και ήταν η ΕΕ που κατηγόρησε την Κύπρο για αυτό, η κατάσταση πιθανώς δεν ήταν παντελώς άγνωστη στο εσωτερικό της χώρας. Όπως αναφέρεται στο *Βήμα*, «Παρότι δεν λέγεται δημοσίως, δεν είναι λίγοι στην Κύπρο αυτοί που αναγνωρίζουν ότι υπάρχει πρόβλημα και ότι η Λευκωσία έπαιξε τα τελευταία χρόνια στα όρια της νομιμότητας, την ώρα που η Ευρώπη έκανε τα στραβά μάτια».⁵ Ο πρώην Πρόεδρος Χριστόφιας και το ΑΚΕΛ γενικότερα υπέστησαν τεράστιο πλήγμα εξαιτίας αυτής της αλήθειας, το προϊόν μιας πενταετούς διακυβέρνησης που ευρέως θεωρείται βαθιά προβληματική. Για αυτόν τον λόγο, όπως προαναφέρθηκε, η ήττα στις εκλογές ήταν αναμενόμενη.

Σ' αυτήν τη μάλλον ανεπιθύμητη θέση ξεκίνησε ο Σταύρος Μαλάς την προεκλογική του εκστρατεία. Αν και ο ίδιος από μόνος του δεν είχε κάποιο ιδιαίτερο προηγούμενο για να κριθεί θετικά ή αρνητικά, ήταν δεδομένο ότι η φθορά του ΑΚΕΛ θα μεταφερόταν στον υποψήφιο που θα υποστήριζε. Ο Μαλάς κυρίως υπογράμμισε την αναγκαιότητα μιας λύσης για το εθνικό ζήτημα, θεωρώντας την οικονομική κρίση πιο διαχειρίσιμη εφόσον επιλεγόταν η σωστή πορεία. Η πορεία αυτή, αν και όχι πανομοιότυπη, συμφωνούσε ουσιαστικά με τις απόψεις του ΑΚΕΛ, με βασικό παράδειγμα την αντίθεση στις ιδιωτικοποιήσεις ημικρατικών επιχειρήσεων όπως αυτές προτάθηκαν από την ΕΕ. Ο Μαλάς επίσης προώθησε τον σχηματισμό ενός εθνικού συνασπισμού που θα καταπολεμούσε την οικονομική κρίση, καθώς και ο Αναστασιάδης είχε κάνει μια παρόμοια δήλωση. Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις πριν τις εκλογές έδειχναν τον Μαλά στη δεύτερη θέση, αν και με μεγάλη απόσταση από τον Αναστασιάδη, και τον Λιλλήκα ακριβώς από πίσω του.

Ο Λιλλήκας στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου επέμεινε στην αναγκαιότητα η Κύπρος να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς της πόρους (τους υδρογονάνθρακες που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα) για να ξεφύγει από την κρίση. Ο Λιλλήκας συγκεκριμένα πρότεινε την προπώληση των εν λόγω πόρων. Μολονότι αυτό το σχέδιο δράσης παρουσιάστηκε στον Τύπο ως η καλύτερη πιθανότητα για το νησιωτικό κράτος, υπήρχαν κάποιοι αρθρογράφοι που είχαν αμφιβολίες. Ένας δημοσιογράφος από το Βήμα αναρωτιέται σ' ένα σχετικό άρθρο: «Να σωθεί [η Κύπρος] αλλά πώς; Ξεπουλώντας τον φυσικό της πλούτο;».⁶ Ο Λιλλήκας έφτανε στις τελευταίες δημοσκοπήσεις της προεκλογικής περιόδου γύρω στο 21%. Αν και ανεξάρτητος υποψήφιος, είχε μεγάλη υποστήριξη από τα λιγότερο ισχυρά κόμματα, όπως το ΔΗΚΟ, που φάνηκε διασπασμένο στη στήριξή του μεταξύ του Λιλλήκα και του Αναστασιάδη. Ενώ ο Μαλάς φαινόταν σταθερά δεύτερος μετά τον Αναστασιάδη, ήταν προφανές από τις δημοσκοπήσεις ότι ο τελευταίος θα δυσκολευόταν πολύ περισσότερο να κερδίσει τον Λιλλήκα σ' έναν δεύτερο γύρο από ό,τι τον Μαλά.

Τα υπόλοιπα κυπριακά κόμματα στήριζαν κυρίως τους τρεις βασικούς υποψηφίους. Οι ψηφοφόροι του ΔΗΚΟ όπως προαναφέρθηκε θα υποστήριζαν είτε τον Αναστασιάδη είτε τον Λιλλήκα, η ΕΔΕΚ φαινόταν να είναι υπέρ του Λιλλήκα, αλλά ήταν άγνωστο πώς θα δρούσαν οι αναποφάσιστοι του κόμματος την ημέρα των εκλογών. Το ίδιο ίσχυε για ορισμένους ψηφοφόρους του ΔΗΣΥ, των οποίων η υποστήριξη μπορούσε να μετατοπιστεί την τελευταία στιγμή. Το ΕΥΡΩΚΟ στην πλειοψηφία του θα κινούνταν προς τον Λιλλήκα, καθώς οι απόψεις του ήταν παρεμφερείς με αυτές του κόμματος. Τέλος, το ΚΟΠ ζήτησε από τους ψηφοφόρους του να ψηφίσουν κατά συνείδηση, χωρίς να τους οδηγήσει προς έναν συγκεκριμένο υποψήφιο. Άλλοι παράγοντες που θεωρήθηκαν σημαντικοί για το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν το ποσοστό των μεμονωμένων υποψηφίων (το ΔΗΣΥ ήλπιζε σε νούμερο της τάξεως του 3%) και το μέγεθος της αποχής που αναμενόταν σημαντικά υψηλότερο από προηγούμενες εκλογές.

⁴ Αναστασιάδης από τον πρώτο γύρο: το ευτυχέστερο σενάριο για την Κύπρο, του Χρυσοστόμου Περικλέους, *Το Βήμα*, 15 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

⁵ Η Κύπρος ψηφίζει για το Μνημόνιο, της Αριστοτελίας Πελώνη, *Τα Νέα*, 16 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

⁶ Κύπρος: Λήξη προεκλογικής περιόδου στη σκιά της τρόικας του Νίκου Χασαπόπουλου, *Το Βήμα*, 15 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

Νωρίς το απόγευμα της 17ης Φεβρουαρίου δημοσιεύτηκαν οι πρώτες δημοσκοπήσεις εξόδου. Εκείνη τη στιγμή φαινόταν πολύ πιθανό ότι η επιθυμία του Αναστασιάδη για νίκη ενός γύρου θα γινόταν πραγματικότητα. Ταυτοχρόνως τα ποσοστά των Μαλά και Λιλλήκα παρουσιάζονταν αρκετά χαμηλά σε σχέση με τις προσδοκίες. Ωστόσο, με το που ανακοινώθηκαν τα επίσημα αποτελέσματα, κατέστη σαφές ότι οι δημοσκοπήσεις εξόδου ήταν προβληματικές. Συγκεκριμένα τα τελικά αποτελέσματα ήταν: Αναστασιάδης: 45,46%, Μαλάς: 26,91%, Λιλλήκας: 24,93%. Η αιτία της αποτυχίας των δημοσκοπήσεων εξόδου εξηγήθηκε από την κυπριακή εφημερίδα Πολίτης: «Από το Σάββατο εφημολογείτο ότι από το επιτελείο Λιλλήκα είχε δοθεί γραμμή όπως οι ψηφοφόροι του να μην απαντήσουν με ειλικρίνεια στις δημοσκοπήσεις εξόδου μερδεύοντας τα αντίπαλα επιτελεία, τα οποία θα είχαν γνώση της εξέλιξης των exit polls από το μεσημέρι, έτσι ώστε να εφησυχάσουν εκτιμώντας ότι ο Γιώργος Λιλλήκας ήταν από νωρίς εκτός παιχνιδιού». ⁷ Αυτό θα εξηγούσε το αρχικό υψηλό ποσοστό του Αναστασιάδη καθώς και το χαμηλό αποτέλεσμα του Λιλλήκα, που φερόταν να είναι κάτω του 20%, αλλά έφτασε τελικά σ' ένα εντυπωσιακό 24,93%. Εντούτοις ο Πολίτης υποδεικνύει μια άλλη πιθανότητα: «Πρέπει βεβαίως την ίδια ώρα να προσμετρηθεί ότι η στάθμιση που χρησιμοποιείται σε δημοσκοπήσεις στη χώρα μας από τους Ελλαδίτες δημοσκόπους που επιλέγονται από τα τηλεοπτικά κανάλια, γίνεται με βάση το τι δήλωσε ο ερωτώμενος ότι ψήφισε σε προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση, πρακτική που, αν και λειτουργεί αξιόπιστα σε βόρειες χώρες, είναι αποδεδειγμένα λανθασμένη για νότιες χώρες». ⁸

Ενότητα II: Ο δεύτερος γύρος

Τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου κατέστησαν απαραίτητο έναν δεύτερο γύρο ψηφοφορίας μεταξύ των δύο κορυφαίων υποψηφίων, Αναστασιάδη και Μαλά. Αν και είχε πρωτύτερα θεωρηθεί ότι θα ήταν εύκολο για τον Αναστασιάδη να νικήσει τον Μαλά σε περίπτωση δεύτερου γύρου μεταξύ των δύο, παρέμενε αβέβαιο ποιες νέες συμμαχίες θα σχηματίζονταν αφού ο Λιλλήκας, που είχε στηριχθεί τουλάχιστον εν μέρει από πληθώρα κομμάτων, νικήθηκε από τον Μαλά.

Μολονότι η αδυναμία του Αναστασιάδη να εκλεγεί σ' έναν γύρο ήταν απογοητευτική για τον ΔΗΣΥ, ήταν εντούτοις σχεδόν σίγουρο ότι ο δεξιός υποψήφιος θα ήταν ο νικητής και μάλιστα με σημαντική διαφορά. Ο Αναστασιάδης επέμεινε ότι θα διόρθωνε την κατάσταση της εθνικής οικονομίας και θα διαπραγματευόταν με την ΕΕ για τους καλύτερους δυνατούς όρους του επερχόμενου μνημονίου. Όπως δήλωσε στο τελευταίο debate εναντίον του Μαλά, θα έφερνε το τέλος της πολιτικής Χριστόφια που είχε αποδειχθεί καταστροφική για τη χώρα μακροπρόθεσμα και θα σχημάτιζε μια κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας. Η ενισχυμένη του θέση δεν ήταν φυσικά προϊόν μόνο των δικών του πράξεων, αλλά των δεδομένων συνθηκών. Όπως αναφέρεται στα Νέα: «Αν [ο Αναστασιάδης] είναι φαβορί για τον δεύτερο γύρο των εκλογών είναι γιατί εκφράζει τη στροφή της κυπριακής κοινωνίας σε έναν συντηρητικό πολιτικό ως αντίδραση στην αποτυχία του αριστερού ΑΚΕΛ να χειριστεί την κρίση». ⁹ Δεν αποτελεί έκπληξη ότι «Ο Δημήτρης Χριστόφιας είναι ο πρώτος Πρόεδρος της Κύπρου που δεν διεκδικεί επανεκλογή». ¹⁰ Με τόσο βάρος που δίνεται στην οικονομία, «εφόσον εκλεγεί, ο Αναστασιάδης θα είναι ο Πρόεδρος του Μνημονίου. Και όχι ένας ακόμη Πρόεδρος που προσδιορίζεται από τους χειρισμούς του στο Κυπριακό». ¹¹ Τη δεδομένη στιγμή αυτό ίσως είναι το καλύτερο για το μέλλον της χώρας.

Το ποσοστό του Μαλά, αν και αρκετά χαμηλότερο από του Αναστασιάδη, έκανε σημαντική εντύπωση και γέμισε την αριστερά με ελπίδες για ένα αμφίροπο αποτέλεσμα στον δεύτερο γύρο. Το ΑΚΕΛ ζήτησε την υποστήριξη των ψηφοφόρων του Λιλλήκα και των αριστερών κομμάτων γενικότερα, επισημαίνοντας ότι η αληθινή μάχη θα λάμβανε χώρα στον δεύτερο γύρο και προωθώντας την ιδεολογική σταθερότητα του Μαλά (σε αντίθεση με του Αναστασιάδη). Αυτό που ήταν ωστόσο βέβαιο ήταν πως ο Μαλάς, αν και ήταν καθαρά το αυτσαίντερ του δεύτερου γύρου, δεν θα έβγαινε για κανέναν λόγο ηττημένος. Όπως παρατηρείται στην κυπριακή εφημερίδα Πολίτης: «Ένα πρόσωπο σχεδόν άγνωστο στο ευρύ κοινό, το οποίο κουβαλούσε και το βάρος της φθοράς της διακυβέρνησης Χριστόφια, έπεσε στα βαθιά και κατάφερε να κολυπήσει. Αυτό το οφείλει και στο ότι ο ίδιος παρά την απειρία του κατάφερε να σηκώσει το βάρος της προεκλογικής εκστρατείας και των τηλεοπτικών αναμετρήσεων με τους πολύ πιο έμπειρους αντιπάλους του, κυρίως όμως το οφείλει στο ΑΚΕΛ που για μία ακόμη φορά αποδεικνύεται πολύ σκληρό για να πεθάνει». ¹²

⁷ Άλλ' αντ' άλλων τα exit polls, της Κάτιας Σάββα, *Πολίτης*, 18 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

⁸ Ibid.

⁹ [Αγιογραφίες] Επετηρίδα, του Δημήτρη Μητρόπουλου, *Τα Νέα*, 19 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹⁰ Κρίσιμες εκλογές με φόντο την οικονομία, του Γιάννη Αντωνίου, *Η Καθημερινή*, 17 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹¹ Αγιογραφίες] Επετηρίδα, του Δημήτρη Μητρόπουλου, *Τα Νέα*, 19 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹² Το ΑΚΕΛ είναι εδώ, *Πολίτης*, 18 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

Το ΔΗΚΟ αποφάσισε μετά από πολλές συζητήσεις να υποστηρίξει καθαρά τον Αναστασιάδη, τονίζοντας την ανάγκη της Κύπρου για άμεση βοήθεια για να αντιμετωπίσει την κρίση, ενώ ο Γιώργος Λιλλήκας και η ΕΔΕΚ δεν διάλεξαν καμία από τις δύο πλευρές, υποστηρίζοντας ότι κανενός εκ των δύο υποψηφίων οι απόψεις δεν συνάδουν με τις δικές τους. Η ΕΔΕΚ κατηγορήσε επίσης το ΔΗΚΟ επειδή δεν υποστήριξε τον Λιλλήκα στον πρώτο γύρο και κατά συνέπεια επέφερε πρακτικά τη νίκη Αναστασιάδη και αποδυνάμωσε το πολιτικό κέντρο της Κύπρου στο οποίο ανήκουν και τα δύο κόμματα. Τέλος, το ΕΥΡΩΚΟ επίσης συμφώνησε να υποστηρίξει τον Αναστασιάδη και το ΚΟΠ ζήτησε από τους ψηφοφόρους του να ψηφίσουν κατά βούληση, όπως και στον πρώτο γύρο. Πρέπει να τονιστεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κυπριακών κομμάτων ώθησαν τους πολίτες να ψηφίσουν και να μην συνεισφέρουν στην αυξημένη αποχή. Κατά τον πρώτο γύρο, το ποσοστό των απόντων έφτασε το 16,86%, λίγο υψηλότερο από τα προηγούμενα έτη.

Οι πιέσεις πάνω στους Κυπρίους και τους δύο υποψηφίους αυξήθηκαν δραματικά στον δεύτερο γύρο, καθώς η ανάγκη για μια λύση στα οικονομικά προβλήματα της χώρας κατέστη ακόμα πιο επείγουσα. Η ελληνική εφημερίδα *Καθημερινή* παρουσίασε την ψηφοφορία ως «[...] την κρισιμότερη εκλογική αναμέτρηση των τελευταίων δεκαετιών στην Κύπρο, που αναζητεί σωσίβιο έναντι της επαπειλούμενης οικονομικής κατάρρευσης».¹³ Ήταν αναμενόμενο και οι δύο υποψήφιοι να βασίσουν ένα σημαντικό τμήμα της εκστρατείας τους σε αυτήν την αναγκαιότητα, κάτι που επισημάνθηκε στον κυπριακό Πολίτη, όπου η στρατηγική και των δύο ανδρών θεωρήθηκε ότι θέλει να προκαλέσει «φοβικά σύνδρομα».¹⁴

Το βράδυ της 24^{ης} είχαμε την ανακοίνωση των ουσιαστικά αναμενόμενων αποτελεσμάτων: Ο Νίκος Αναστασιάδης εξελέγη 7^{ος} Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με ποσοστό 57,48%, το υψηλότερο που είχε καταγραφεί στις προεδρικές εκλογές της χώρας. Ο Μαλάς από την άλλη συγκέντρωσε το 42,52% των ψήφων, ιδιαίτερα εντυπωσιακό ποσοστό δεδομένων των προαναφερθέντων παραγόντων. Μέσα στις επόμενες μέρες και μετά από συναντήσεις μεταξύ του Αναστασιάδη και των άλλων Κυπριακών κομμάτων, σχηματίστηκε μια κυβέρνηση συνασπισμού από τον ΔΗΣΥ, το ΔΗΚΟ και το ΕΥΡΩΚΟ.

Ενότητα III: Πρώτες εντυπώσεις και προσδοκίες

Τα αποτελέσματα των κυπριακών εκλογών τράβηξαν το ενδιαφέρον των γερμανικών και αμερικανικών μέσων, που επισήμαναν άμεσα το νόημα της έκβασης και τον δύσκολο δρόμο που θα έπρεπε να ακολουθήσει ο νέος πρόεδρος. Το γερμανικό περιοδικό ειδήσεων *Der Spiegel* συνόψισε αρκετά εύστοχα τη γενική αίσθηση που επικρατούσε: «Το φαβορί κέρδισε τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο. Ο Νίκος Αναστασιάδης είχε εμφανές προβάδισμα στις ψήφους έναντι του Σταύρου Μαλά. Τώρα βρίσκεται μπροστά σ' ένα καθήκον που λίγοι εκ των συναδέλφων του θα ζήλευαν».¹⁵ Το καθήκον αυτό επεξηγείται παρακάτω στο ίδιο άρθρο: «Τώρα [ο Αναστασιάδης] θα πρέπει να δείχνει συχνότερα την αποφασιστική του πλευρά: Ο Αναστασιάδης δεν κρύβει το γεγονός ότι η κυβέρνησή του πρέπει να δουλέψει γρήγορα. Στην τοποθέτησή του προς τις Βρυξέλλες και το Βερολίνο καθισχύχασε ότι η Κύπρος θα εφαρμόσει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανοικοδόμηση των οικονομικών της».¹⁶

Οι *NYT* θεώρησαν την επιτυχία του δεξιού ηγέτη ουσιαστικά προβλέψιμη, δεδομένης της ιστορίας του ΑΚΕΛ και του υποψηφίου του: «Η κληρονομιά [του ΑΚΕΛ] κατέστησε πολύ δύσκολο ο κ. Μαλάς να πλησιάσει τον κ. Αναστασιάδη, ο οποίος είχε σημαντικό προβάδισμα στις δημοσκοπήσεις».¹⁷ Επιπλέον, τόνισε το γεγονός ότι ο αρχηγός του ΔΗΣΥ εξελέγη ως υποστηρικτής του μνημονίου: «Αν και εκνευρισμένοι, οι Ευρωπαίοι ψηφοφόροι μέχρι τώρα τείνουν να κάνουν υπομονή ψηφίζοντας υποψηφίους υπέρ της διάσωσης, όπως έγινε στην Ελλάδα πέρσι όταν ο Αντώνης Σαμαράς πήρε τη νίκη έναντι του αριστερού ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τσίπρα». Ο κ. Kulish σχολιάζει επίσης το πιθανό μέλλον της κατάστασης: «[...] οι πολιτικοί αναλυτές αναρωτιούνται για πόσο ακόμα θα κρατήσει η υπομονή [του λαού] καθώς τα μέτρα λιτότητας τιμωρούν τις υπερχρεωμένες χώρες και οι μειωμένες τους δαπάνες βυθίζουν ακόμα και τις υγιέστερες οικονομίες της ηπείρου».¹⁸

¹³ Υπό την πίεση κατάρρευσης ο β' γύρος, *Η Καθημερινή*, 19 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹⁴ Έπαιξαν ξανά με τον φόβο, της Κατερίνας Ζορμπά, *Πολίτης*, 23 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹⁵ *Zyperm: Konservativer Anastasiades ist neuer Präsident* (Κύπρος: Ο συντηρητικός Αναστασιάδης είναι ο νέος Πρόεδρος), *Der Spiegel*, 24 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹⁶ *Zyperm: Konservativer Anastasiades ist neuer Präsident* (Κύπρος: Ο συντηρητικός Αναστασιάδης είναι ο νέος Πρόεδρος), *Der Spiegel*, 24 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

¹⁷ *Cyprus elects conservative as President* (Η Κύπρος εκλέγει τον συντηρητικό για Πρόεδρο), του Nicholas Kulish, *NYT*, 24 Φεβρουαρίου 2013, Πρόσβαση 17/03/13

¹⁸ *Ahead of Cyprus Election, Gloom and Voter Apathy* (Εν όψει των κυπριακών εκλογών, κατήφεια και απάθεια των ψηφοφόρων), του Nicholas Kulish, *NYT*, 23 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

Οι πρώτες πράξεις του Αναστασιάδη μετά την εκλογή του σχολιάστηκαν τόσο θετικά όσο και αρνητικά από τον τοπικό Τύπο. Ο κ. Καλλινίκου της κυπριακής εφημερίδας Φιλελεύθερος έπλεξε το εγκώμιο του νέου Προέδρου, αποκαλώντας τον «έναν πολιτικό μαχητή και έναν τέτοιο μαχητή χρειάζεται αυτήν τη στιγμή ο τόπος»¹⁹ και ταυτόχρονα τόνισε ότι «οι εκλογές τελείωσαν. Μαζί και τα πανηγύρια. Με την οικονομία του τόπου να βρίσκεται στον αναπνευστήρα, δεν υπάρχει η πολυτέλεια για να χαθεί ούτε και ένα λεπτό. Ο νέος Πρόεδρος είναι υποχρεωμένος να σηκώσει τα μανίκια και να πιάσει αμέσως δουλειά»²⁰ και επέμεινε για το ότι «η μάχη αυτή την στιγμή είναι της Κύπρου και όχι του οποιουδήποτε κόμματος. Έχει υποχρέωση το ΑΚΕΛ να δώσει χρόνο στο νέο Πρόεδρο να δώσει τη μάχη για την Κύπρο».²¹ Ο Αναστασιάδης παρουσιάστηκε επίσης θετικά από τον Έλληνα δημοσιογράφο Ηλία Κανέλλη στο άρθρο του στην εφημερίδα Τα Νέα, όπου κατέκρινε όσους έκριναν τον Αναστασιάδη μόνο επειδή είναι δεξιός. Έγραψε πως «ο κ. Αναστασιάδης έκανε κάτι που δεν το συναντά κανείς εύκολα στην πολιτική. Εξελέγη υποσχόμενος να οδηγήσει τη χώρα του σε Μνημόνιο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ρευστότητα και να μην οδηγηθεί η Κύπρος σε μια οδυνηρή χρεοκοπία. Ούτε είπε ότι 'λεφτά υπάρχουν', ούτε υποσχέθηκε ότι θα τα βρει από τους Κινέζους, [...], ή από τα πετρέλαια, ούτε βγήκε να παριστάνει τον αγανακτισμένο και τον διαμαρτυρούμενο για τα λάθη των αντιπάλων του».²² Το συγκεκριμένο άρθρο εγκωμιάζει το πολιτικό ήθος του Αναστασιάδη, καταλήγοντας πως «κάτι τέτοιες ημέρες λες ότι θα 'θελες να ζεις νότια - και ας μην αντέχεις τη ζέστη»²³, υπονοώντας ότι η κατάσταση στην Κύπρο είναι πολύ καλύτερη απ' ό,τι στην Ελλάδα.

Άλλοι αρθρογράφοι υιοθέτησαν μια πιο επιφυλακτική στάση και προσπάθησαν να επισημάνουν τα εμπόδια που θα έπρεπε να αντιμετωπίσει η Κύπρος και τα οποία θα έπρεπε να προσέξει ο Αναστασιάδης. Ένα άλλο άρθρο στον Φιλελεύθερο απέδωσε τη νίκη του ΔΗΣΥ πάνω από όλα στη φθορά του ΑΚΕΛ: «στην πραγματικότητα ο νέος πρόεδρος εκλέγηκε [...] ακριβώς επειδή ο απερχόμενος πρόεδρος και το κόμμα του τα έκαναν μούσκεμα σε όλους τους τομείς κατά την θρυλική πενταετία τους και του άνοιξαν λεωφόρο για να παρελάσει»²⁴ και πρόσθεσε ότι «Ο Αναστασιάδης υποσχέθηκε ρηξικέλευθες αποφάσεις, ακόμα κι αν χρειαστεί να συγκρουστεί με κατεστημένα, αλλιώς δεν έχουμε σωτηρία. Το πρώτο κατεστημένο λοιπόν είναι το κομματικό και η πεπατημένη των διορισμών».²⁵ Κάποιοι δημοσιογράφοι υπογράμμισαν επίσης τη συμπεριφορά των ψηφοφόρων του Αναστασιάδη. Κατά τους πανηγυρισμούς για τη νίκη Αναστασιάδη, πολλοί από τους παρευρισκόμενους γιούχαραν δυνατά όταν ανέφερε τους αντιπάλους του και αυτός αναγκάστηκε να τους ηρεμήσει από μόνος του και να τους ζητήσει να σέβονται τους άλλους υποψηφίους. Επιπρόσθετα υπήρχαν αρκετοί που παρατήρησαν και σχολίασαν το γεγονός ότι το πλήθος που πανηγύριζε έφερε κυρίως ελληνικές παρά κυπριακές σημαίες. Δεδομένων αυτών των ανησυχητικών στοιχείων, η ελληνική εφημερίδα Το Βήμα υποστήριξε ότι «ο Νίκος Αναστασιάδης τότε μόνο θα μπορέσει να διαδραματίσει ιστορικό ρόλο, αν διαπαιδαγωγήσει ανάλογα και τους οπαδούς του».²⁶

Ωστόσο η σχετική αισιοδοξία των πρώτων ημερών μετά τις εκλογές σύντομα αντικαταστάθηκε από αμφιβολία και ακόμα και εκνευρισμό καθώς ανακοινώθηκαν οι πρώτοι διορισμοί σε υπουργεία. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση αποτελούταν κυρίως από πολιτικούς των ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ παρά από τεχνοκράτες θεωρήθηκε ασυγχώρητο από αρκετούς Κύπριους δημοσιογράφους. Ένα καίριο παράδειγμα θα ήταν το άρθρο του Γ. Καλλινίκου στον Φιλελεύθερο. Όντας φανερά αγανακτισμένος, ο κ. Καλλινίκου έθεσε κάποια ερωτήματα που δύσκολα απαντούνται: «Ποιος μπορεί να αποδεχτεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των νέων υπουργών είναι κομματικά στελέχη; Ευτυχώς που υπάρχουν και οι εξαιρέσεις των τεχνοκρατών Σαρρή, Λακκοτρύπη και Πετρίδη. Δεν υπήρχαν όμως άλλοι ικανοί τεχνοκράτες; Γιατί έπρεπε και οι έξι υπουργοί [...] του ΔΗΣΥ να είναι κομματικά στελέχη του σκληρού πυρήνα;»²⁷ Η μάλλον κυνική αλλά δυστυχώς ακριβής απάντηση έρχεται από τη Χρυστάλλα Χατζηδημητρίου στην ίδια εφημερίδα: «Από την άλλη, τα πράγματα είναι σαν σκακιέρα. Χρειάζεται προσοχή. Μετακινώντας αυτό το πιόνι από εκεί, πάει το άλλο εδώ και έπειτα το άλλο εκεί. [...] Είναι κι οι ισορροπίες στο κόμμα. Μην σώσουμε την πατρίδα και διαλύσουμε το κόμμα».²⁸ Ο κ. Καλλινίκου έθεσε επίσης ένα άλλο ερώτημα που βρισκόταν στο μυαλό πολλών σχετικά με

¹⁹ Από το ναδίρ στο ζενίθ ο μαχητής πολιτικός, του Γ. Καλλινίκου, *Φιλελεύθερος*, 26 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² [Ενστάσεις] Ωστε δεξιός, ε, του Ηλία Κανέλλη, *Τα Νέα*, 25 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

²³ Ibid.

²⁴ Το πρώτο στοίχημα και το πρώτο κατεστημένο, του Α. Μιχαηλίδη, *Φιλελεύθερος*, 26 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

²⁵ Ibid.

²⁶ Ο Νίκος Αναστασιάδης απέναντι στα προβλήματα χωρίς περίοδο χάριτος, του Τάκη Χατζηδημητρίου, *Το Βήμα*, 1 Μαρτίου 2013, 17/03/13

²⁷ Απόλυτα ευτυχής ο Αναστασιάδης, δυστυχώς όμως, όχι και οι πολίτες, του Γ. Καλλινίκου, *Φιλελεύθερος*, 28 Φεβρουαρίου 2013, Πρόσβαση 17/03/13

²⁸ Αναμένουμε την έκκληση, της Χρυστάλλας Χατζηδημητρίου, *Φιλελεύθερος*, 27 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

τη νέα κυβέρνηση: «Υπάρχει τρόπος να δικαιολογηθεί γιατί δεν βρέθηκε ούτε μία γυναίκα για να διοριστεί σε κάποιο υπουργείο;»²⁹ Για να είμαστε ακριβείς, τελικά διορίστηκαν τρεις γυναίκες ως Επίτροποι, αλλά η ζημιά είχε ήδη γίνει. Ο Κύπριος δημοσιογράφος Σταύρος Χρηστοδούλου εξέφρασε το παράπονό του για την ευκαιρία που κατά τον ίδιο σπατάλησε ο ηγέτης του ΔΗΣΥ: «Δεν τόλμησε την υπέρβαση ώστε να αξιοποιήσει τα καλύτερα μυαλά του τόπου, δεν κατάφερε να προσπεράσει τα κομματικά κατεστημένα και δεν προσπάθησε, φευ, να σπάσει στα στεγανά μιας μίζερης πολιτικής κουλτούρας που ταλαιπωρεί τον τόπο επί δεκαετίες».³⁰

Εν μέσω των ακόμα έντονων συζητήσεων μπορούμε να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα και να κάνουμε μερικές πολιτικές παρατηρήσεις. Πρώτον, το αποτέλεσμα και των δύο γύρων «επιβεβαίωσε την ύπαρξη ενός διπολικού συστήματος»³¹ στην πολιτική σκηνή της Κύπρου. Παρά την προβληματική διακυβέρνηση Χρηστόφια, ο Μαλάς αποδείχθηκε σοβαρός υποψήφιος και μια σημαντική αντίθεση προς τον Αναστασιάδη στην προεκλογική περίοδο. Οι δύο πόλοι του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ, η δεξιά και η αριστερά, θα είναι σίγουρα σε αντιπαράθεση για πολύ καιρό ακόμα, παρά τη νίκη του ΔΗΣΥ αυτήν τη φορά. Από την άλλη, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι πραγματικοί ηττημένοι του β' γύρου ήταν η ΕΔΕΚ και ο Γιώργος Λιλλήκας, καθώς οι προσπάθειές τους να αποθαρρύνουν τους Κυπρίους από την υποστήριξη των δύο υποψηφίων αποδείχθηκε μάταιη. Το ποσοστό αποχής δεν ήταν ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτο, ενώ ο Αναστασιάδης πήρε το υψηλότερο ποσοστό στην ιστορία των κυπριακών προεδρικών εκλογών. Τώρα που επετεύχθη νίκη στο εθνικό πολιτικό επίπεδο, είναι καιρός ο Αναστασιάδης και η κυβέρνησή του να δείξουν τις ικανότητές τους σε διεθνές επίπεδο, πρόκληση που σίγουρα θα αποδειχθεί πολύ πιο απαιτητική.

Ενότητα IV: Παίρνοντας τη δύσκολη οδό – η διάσωση της Κύπρου

Αυτό το άρθρο ήταν αρχικά μια απλή επισκόπηση Τύπου για τις πρόσφατες εκλογές στην Κύπρο και τις συνέπειές τους στο μέλλον της χώρας. Εντούτοις, λόγω των συμβάντων της 15^{ης} Μαρτίου και εξής, αποφασίστηκε να επεκταθεί το θέμα για να καλυφθούν οι πρόσφατες εξελίξεις. Όσα αναφέρονται παρακάτω ίσχυαν κατά τη συγγραφή του άρθρου, στις 16 Μαρτίου. Τα γεγονότα μετά τις 16/17 Μαρτίου δεν έχουν ληφθεί υπόψη.

Στις 15 Μαρτίου, περίπου δύο βδομάδες αφού η κυβέρνηση Αναστασιάδη ανέλαβε επίσημα τα ηνία της χώρας, αποφασίστηκε να λάβει χώρα ένα έκτακτο Eurogroup για να συζητηθεί και να εγκριθεί το πακέτο διάσωσης της Κύπρου. Από τους υπουργούς οικονομικών της Ευρωζώνης θα εξετάζονταν 23 διαφορετικές εκδοχές του πακέτου, ενώ η γενική διευθύντρια του ΔΝΤ, Christine Lagarde, θα ήταν επίσης παρούσα στη συζήτηση. Όπως προαναφέρθηκε, το ΔΝΤ δεν ήταν μέχρι εκείνη τη στιγμή πρόθυμο να συμμετάσχει σε κάποιο πακέτο διάσωσης.

Μετά από δέκα ώρες διαπραγματεύσεων, επετεύχθη τελικά συμφωνία. Το σχέδιο διάσωσης περιλάμβανε οικονομική βοήθεια περίπου 10 δις. ευρώ από την ΕΕ και το ΔΝΤ, αφού το τελευταίο ενθαρρύνθηκε να συμμετάσχει. Η συμφωνία αφορούσε μεταξύ άλλων στην άσκηση αυστηρής επιτήρησης των κυπριακών τραπεζών ως προς τις κατηγορίες για ξέπλυμα μαύρου χρήματος και την επιβολή από την κυπριακή κυβέρνηση σταθεροποιητικών μέτρων ανάλογων του 4,5% του ΑΕΠ που θα οδηγούσαν στη μείωση του αναγκαίου για τη διάσωση ποσού.

Αυτή η σειρά μέτρων έχει τραβήξει ιδιαίτερα την προσοχή, τόσο των Κυπρίων όσο και των ξένων. Συγκεκριμένα συμφωνήθηκε ότι θα επιβληθεί ένας εφάπαξ φόρος σε όλες τις καταθέσεις σε κυπριακό έδαφος, δηλαδή οι θυγατρικές των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα δεν θα επηρεαστούν. Θα επιβληθεί φόρος 9,9% στις καταθέσεις άνω των 100.000 ευρώ και ένας κλιμακωτός φόρος στις υπόλοιπες, με αφετηρία το 6,75%. Επιπλέον, θα επιβληθεί φόρος 20-25% στους τόκους ενώ ο εταιρικός φόρος θα αυξηθεί στο 12,5% από το παρόν 10%. Ακόμα, είναι προφανής η πρόθεση των ηγετών της Ευρωζώνης να σμικρύνουν τον κυπριακό τραπεζικό τομέα, που είναι πέντε με επτά φορές το ΑΕΠ της χώρας και συνεπώς απίστευτα εκτεθειμένος σε ζημιές, όπως αυτές με προέλευση τις ελληνικές τράπεζες. Αυτή η συγκεκριμένη σύνδεση μπορεί σύντομα να πάψει να υπάρχει, καθώς υπάρχουν σχέδια απορρόφησης των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα από τις ελληνικές τράπεζες.

Η κυβέρνηση φιλοδοξεί να περάσει τα μέτρα από τη Βουλή άμεσα, εκμεταλλευόμενη το σαββατοκύριακο και την εθνική γιορτή από τις 16 ως τις 18 Μαρτίου, οπότε και οι τράπεζες θα παραμείνουν κλειστές, εμποδίζοντας πρακτικά τους Κυπρίους να σηκώσουν τα χρήματά τους. Οι καταθέσεις άνω των

²⁹ Απόλυτα ευτυχής ο Αναστασιάδης, δυστυχώς όμως, όχι και οι πολίτες, του Γ. Καλλινίκου, *Φιλελεύθερος*, 28 Φεβρουαρίου 2013, 17/03/13

³⁰ Η πρώτη κρυάδα, του Σταύρου Χρηστοδούλου, *Φιλελεύθερος*, 3 Μαρτίου 2013, 17/03/13

³¹ Η κυπριακή επανεκκίνηση, του Τάκη Χατζηδημητρίου, *Τα Νέα*, 5 Μαρτίου 2013, 17/03/13

100.000 ευρώ δεσμεύτηκαν άμεσα. Οι καταθέσεις κάτω από αυτό το ποσό επετράπη αρχικά να κινηθούν ελεύθερα, αλλά καθώς όλο και περισσότεροι Κύπριοι έτρεξαν στα ΑΤΜ το πρωί της 16^{ης} για αναλήψεις, η δέσμευση των καταθέσεων έγινε καθολική. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου ο φόρος παρακρατήθηκε από τις τράπεζες, παρόλο που οι πολίτες μπορούσαν να τραβήξουν τα υπόλοιπα χρήματά τους.

Η αναστάτωση που προκλήθηκε από αυτήν την απόφαση είναι τεράστια καθώς είναι «μια απόφαση που δεν έχει προηγούμενο τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο!»³² όπως αναφέρει η κυπριακή εφημερίδα Φιλελεύθερος. Πιστεύεται ότι μέσω αυτού του μέτρου η κυπριακή κυβέρνηση θα κερδίσει περίπου 5,8 δισ. ευρώ, ωστόσο υπάρχουν πολλοί που αμφιβάλλουν για τις πιθανότητες επιτυχίας των νέων μέτρων, φοβούμενοι ότι οι κυπριακές τράπεζες θα χάσουν την ελκυστικότητά τους και θα οδηγηθούν στην καταστροφή. Αυτό το απόσπασμα από την κυρίως φιλοκυβερνητική εφημερίδα Πολίτης δείχνει το παρόν κλίμα: «Πισώπλατο χτύπημα για την Κύπρο και το τραπεζικό της σύστημα αποτελεί η συμφωνία που επετεύχθη στο Eurogroup τις πρώτες πρωινές ώρες του Σαββάτου, καθώς εγείρονται ερωτήματα, πλέον, για το ποιος θα εμπιστευθεί ξανά τις κυπριακές τράπεζες».³³

Πολλοί πολιτικοί όπως ο Σταύρος Μαλάς και ο Γιώργος Λιλλήκας αντιτάχθηκαν σθεναρά στην απόφαση, κατηγορώντας τον Αναστασιάδη και την κυβέρνησή του ότι αποδέχθηκαν τις απαιτήσεις των Ευρωπαίων χωρίς να προβάλλουν αντίσταση, και ορισμένοι πρότειναν ακόμα και επιστροφή στην κυπριακή λίρα, το προηγούμενο νόμισμα της Κύπρου. Ο ίδιος ο Υπουργός Οικονομικών της Κύπρου, ο κ. Σαρρής, δήλωσε ότι η συμφωνία ήταν η καλύτερη επιλογή για την Κύπρο, καθώς διαφορετικά θα προκαλούταν ανεξέλεγκτη χρεοκοπία. Ο κ. Στυλιανίδης, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος έκανε παρόμοιες δηλώσεις και κατηγορήσε την αντιπολίτευση ότι δεν κατανοεί τις πολιτικές επιπτώσεις που θα είχαν οι προτάσεις τους.

Ο διεθνής Τύπος αιφνιδιάστηκε επίσης από τα νέα μέτρα. Το αντίστοιχο άρθρο της ελληνικής εφημερίδας Καθημερινή έχει τίτλο: «Η πρωτοφανής απόφαση του Eurogroup»³⁴, ενώ οι NYT τα περιέγραψαν ως «αιφνιδιαστική πολιτική»³⁵.

Συμπέρασμα

Οι κυπριακές εκλογές ολοκληρώθηκαν σε δύο γύρους ψηφοφορίας. Στον πρώτο γύρο, ο δεξιός ηγέτης Αναστασιάδης ήρθε πρώτος έναντι του αριστερού Μαλά και του ανεξάρτητου Λιλλήκα, αλλά δεν κατάφερε να συγκεντρώσει το 50%+1 των ψήφων που χρειάζονται για άμεση νίκη στις εκλογές. Αυτός και ο Μαλάς ήρθαν αντιμέτωποι στις 24 Φεβρουαρίου, έπειτα από μια θερμή προεκλογική περίοδο στη διάρκεια της οποίας η εφαρμογή των νέων οικονομικών πολιτικών και το εθνικό ζήτημα συζητήθηκαν εξίσου, για πρώτη φορά από την τουρκική εισβολή του 1974. Τελικά ο Αναστασιάδης ήταν αυτός που αναμενόμενα υπερτέρησε του Μαλά, ο οποίος όμως τα πήγε αδιαμφισβήτητα αρκετά καλά δεδομένης της φθοράς του ΑΚΕΛ που μεταφέρθηκε στον ίδιο. Η επιτυχία του Αναστασιάδη αποτέλεσε την πρώτη φορά (και ίσως την τελευταία) που ένας πολιτικός υπέρ του μνημονίου στηρίχθηκε σταθερά από την πλειοψηφία των κομμάτων και του κυπριακού πληθυσμού. Ο πρώτος ενθουσιασμός για την εκλογή του αρχηγού του ΔΗΣΥ ανακόπηκε καθώς τα κυβερνητικά στελέχη που ανακοινώθηκαν δεν συμφωνούσαν με τις προσδοκίες του λαού. Η κατάσταση έγινε ακόμα πιο περίπλοκη όταν το έκτακτο Eurogroup της 16^{ης} Φεβρουαρίου αποφάσισε την επιβολή εφάπαξ φόρου σε όλες τις καταθέσεις επί κυπριακού εδάφους.

Καθώς γίνονται όλο και περισσότερες διαμαρτυρίες σχετικά με τον φόρο καταθέσεων, έπεται να δούμε αν αυτό το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί στην παρούσα μορφή του ή αν θα καταστεί απαραίτητο να αλλάξουν κάποια στοιχεία του. Είναι επίσης αμφίβολη η υποστήριξή του από τους Κύπριους βουλευτές. Από την άλλη πλευρά, πολλοί μιλάνε για μια πιθανή συμφωνία με τη Ρωσία, αναφορικά με μια πιο άμεση συνεισφορά της χώρας στη διάσωση της Κύπρου. Επιπρόσθετα, μπορούμε μόνο να φανταστούμε τις αντιδράσεις της ΕΕ σε μια τέτοια προοπτική, ειδικά της Γερμανίας. Ωστόσο, οι αντιδράσεις των διεθνών ΜΜΕ πρέπει να ληφθούν εξίσου υπόψη, καθώς η επιρροή τους σε περίοδο οικονομικής κρίσης μπορεί να είναι καθοριστική. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, επί παραδείγματι, μια απρόσεκτη δήλωση ενός χαμηλόβαθμου αξιωματούχου ή οικονομολόγου έχει αποδειχθεί ικανή να προκαλέσει παγκόσμια ανησυχία και αβεβαιότητα που τείνουν να παραμένουν παρά τις οποιεσδήποτε υψηλόβαθμες δηλώσεις που ίσως ακολουθήσουν. Ένα τόσο αναπάντεχο και απροσδόκητο σχέδιο έχει ήδη και σίγουρα θα προσελκύσει και άλλες τέτοιους είδους δηλώσεις.

³² Πισώπλατο χτύπημα στην Κύπρο, *Πολίτης*, 16 Μαρτίου 2013, Πρόσβαση 16/03/13

³³ Σοκ και δέος στην Κύπρο από την απόφαση του Eurogroup, *Φιλελεύθερος*, 16 Μαρτίου 2013, 16/03/13

³⁴ Η πρωτοφανής απόφαση του Eurogroup, των Μιχάλη Περισσιάνη, Γιάννη Σεϊτανίδη, Νίκου Χρυσολωρά, *Η Καθημερινή*, 16 Μαρτίου 2013, 16/03/13

³⁵ Facing Bailout Tax, Cypriots Try to Get Cash Out of Banks (Εν όψει του φόρου διάσωσης, οι Κύπριοι προσπαθούν να πάρουν τα χρήματά τους), της Liz Alderman, *NYT*, 16 Μαρτίου 2013, 16/03/13

Πράγματι, πληθώρα μέσων έχουν χρησιμοποιηθεί τα τελευταία χρόνια για να καταπολεμηθεί με δημιουργικό τρόπο η κρίση στην Ευρωζώνη, με ποικίλα αποτελέσματα και συνέπειες. Κάποια από αυτά επέδρασαν στο πολιτικό σκηνικό των κρατών-μελών, ενώ άλλα επηρεάστηκαν τα ίδια από τις πολιτικές εξελίξεις. Κατά συνέπεια, δεν μπορούμε απλά να υποστηρίξουμε μια οδό ή να καταδικάσουμε μια άλλη χωρίς να δώσουμε και στις δύο χρόνο. Οπωσδήποτε βρισκόμαστε μακριά από το να δούμε τα αποτελέσματα αυτής της νέας προσέγγισης, αλλά ο δρόμος αρχίζει να ξεκαθαρίζει, και σύντομα θα μπορούμε να τα ερμηνεύσουμε και να τα συζητήσουμε.

© DKE 2013

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

Σημείωση: *Αξιότιμοι Ερευνητές*, αν κάνετε κάποια αναφορά σε αυτό το άρθρο ή μέρος αυτού, παρακαλώ στείλτε μας email στο dke@southeast-europe.org. Παρακαλώ αναφερθείτε στο άρθρο όπως παρακάτω:

Αγγελική Νεβσεχιρλίογλου: Κυπριακές Προεδρικές Εκλογές, 2013. *Délkelet Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Τόμος 4. No.1 (Ανοιξη 2013) σελ. 9.

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία σας. *Ο Αρχισυντάκτης.*